

R J E Š E N J E

po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti, protiv gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, radi zlouporabe prevladavajućeg položaja

**Sarajevo
prosinac, 2011.godine**

Broj: 04-26-2-05-76-II/11
Sarajevo, 22.12.2011. godine

Na temelju čl. 11. stavak (1) , 42. stavak (1) točka (c), 48. stavak (1) točka b) i 49. stavak (2) Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09), u postupku pokrenutom po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti, broj: 04-26-2-05-1-II/11 od dana 8.6.2011. godine, protiv gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo, radi utvrđivanja zlorabe prevladavajućeg položaja, u smislu članka 10. stavak (2) točke a) i d) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće na 25. (dvadesetpetoj) sjednici održanoj dana 22.12.2011. godine, donijelo je

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo, zlorabio prevladavajući položaj na tržištu pružanja usluga u oblasti računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio karata putem globalnog distribucijskog sustava na tržištu Bosne i Hercegovine, izravnim nametanjem trgovačkih uvjeta kojima se ograničava konkurencija i to odredbama točki 2.1.B. i 2.1.H.(5) važećih Pretplatničkih ugovora, u smislu članka 10. stavak (2) točke a) Zakona o konkurenciji, te zaključivanjem takvog ugovora kojim se uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom takvog ugovora, odredbom točke 6.1.B. u smislu članka 10. stavak (2) točke d) Zakona o konkurenciji.
2. Nalaže se gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo, da odmah, a najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana primitka ovog Rješenja, uskladi odredbe 2.1.B., 2.1.H.(5) i 6.1.B. važećih Pretplatničkih ugovora s Zakonom o konkurenciji, te dostavi dokaze o izvršenju istoga.
3. Izriče se novčana kazna gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo zbog kršenja članka 10. stavak (2) tačke a) i d) Zakona o konkurenciji, u visini od 17.000,00 KM (sedamnaest hiljada KM), u smislu člana 48. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, koju je dužan platiti u roku od 8 (osam) dana od dana primitka ovog Rješenja.
4. Izriče se kazna Muameru Karajici, odgovornoj osobi gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo, zbog nepostupanja po zahtjevima Konkurencijskog vijeća, u smislu čl. 33. i 35. Zakona o konkurenciji, odnosno nedostavljanja potrebnih informacija u okviru datog roka, u visini od 5.000,00 KM (pet hiljada KM), u smislu članka 49. stavak (2) Zakona o konkurenciji, koju je dužan platiti u roku od 8 (osam) dana od dana primitka ovog Rješenja.
5. U slučaju da se izrečene novčane kazne iz tačaka 3. i 4. ovog Rješenja ne uplate u navedenom roku iste će se naplatiti prisilnim putem, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.
6. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, Službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je nakon provedenih preliminarnih aktivnosti prikupljanja podataka i informacija u svezi djelovanja gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: „Amadeus BH“) na tržištu računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio-karata putem globalnog distributivnog sustava, ocijenilo da pojedine odredbe Pretplatničkih ugovora gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ ograničavaju i narušavaju tržišnu konkurenciju.

Analizom Pretplatničkih ugovora za korištenje globalnog distributivnog sistema Amadeus (u daljnjem tekstu: rezervacioni sustav Amadeus), zaključenih s pretplatnicima u Bosni i Hercegovini u 2010. godini, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da postoji osnovana sumnja da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ nekim odredbama ovih ugovora, a posebno odredbama točki 2.1.B., 2.1.H.(5), 6.1.B. i 6.3.A, kao i Dodatkom I A, zlouporabljuje prevladavajući položaj, u smislu članka 10. stavak (2) točke a) i d) Zakona o konkurenciji (u daljnjem tekstu: Zakon).

1. Postupak po Zaključku o pokretanju postupka po službenoj dužnosti

Konkurencijsko vijeće je, na temelju članka 32. stavak (1) Zakona, donijelo Zaključak o pokretanju postupka po službenoj dužnosti protiv gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ (u daljnjem tekstu: Zaključak), dana 8.6.2011. godine broj: 04-26-1-041-1-II/11, radi utvrđivanja zlouporabe prevladavajućeg položaja, u smislu članka 10. stavak (2) točke a) i d) Zakona.

Sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, Konkurencijsko vijeće je, dana 8.6.2011. godine aktom broj: 04-26-2-05-6-II/11, dostavilo gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ predmetni Zaključak na odgovor, te zatražilo relevantnu dokumentaciju potrebnu u postupku.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dostavio traženu dokumentaciju, kao i izjašnjenje na Zaključak, kojim osporava utemeljenost Zaključka, dana 24.6.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-005-15-II/11, navodeći slijedeće:

- da nije u mogućnosti dati adekvatan odgovor na predmetni Zaključak, jer smatra da su navodi iz istog neprecizni, uopćeni i nejasni, te da nije navedeno koje su odredbe u suprotnosti sa Zakonom;
- da usluge koje pruža sistem za rezervaciju i izdavanje karata Amadeus, ne predstavljaju obvezu za redovno poslovanje klijenata, niti da je njihovo poslovanje uvjetovano korištenjem rezervacijskog sistema Amadeus;
- da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ kroz obuku radnika, školovanje IT stručnjaka, mogućnost rezervacije i prodaje prevozničkih dokumenata u Bosni i Hercegovini višestruko doprinio razvitku avio saobraćaja u Bosni i Hercegovini;
- da su Pretplatnički ugovori, koje sklapa gospodarski subjekt „Amadeus BH“, tipski pretplatnički ugovori za korištenje rezervacijskog sistema Amadeus i jednaki su pretplatničkim ugovorima koji se sklapaju za korištenje ovog sustava bilo gdje u Europskoj uniji i svijetu;
- da klijenti nisu bili uvjetovani na sklapanje Pretplatničkog ugovora, a isto tako su apsolutno slobodni da raskinu ugovor i prestanu koristiti rezervacijski sustav Amadeus;
- da potpisivanjem novog Pretplatničkog ugovora, korištenje rezervacijskog sustava Amadeus postaje besplatno.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ uz izjašnjenje na Zaključak je dostavio i kopije 57 (pedesetsedam) trenutno važećih Pretplatničkih ugovora potpisanih s klijentima u Bosni i Hercegovini.

Konkurencijsko vijeće je dana 12.7.2011. godine aktom broj: 04-26-2-05-24-II/11, sukladno članku 33. Zakona, zatražilo dopunu odgovora na predmetni Zaključak, očitovanje na Pretplatničke ugovore za korištenje rezervacijskog sustava Amadeus zaključene s klijentima u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na odredbe 2.1.B., 2.1.H.(5), 6.1.B. i 6.3.A. i na Dodatak I A istog ugovora, procjenu tržišnog udjela gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, te dostavljanje 10 (deset) propisno ovjerenih kopija važećih Pretplatničkih ugovora, odabranih metodom slučajnog uzorka.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dana 19.7.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-25-II/11, putem punomoćnika Odvjetničke kancelarije Spaho, ul. Mehmeda Spahe 8/II, 71000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: Punomoćnik) dostavio traženu dokumentaciju sa Zahtjevom za uvid u predmetni spis, navodeći da adekvatan odgovor može dostaviti tek nakon izvršenog uvida. Istim podneskom zatraženo je i produljenje roka za dostavu odgovora na Zaključak.

Konkurencijsko vijeće je aktom broj: 04-26-2-05-26-II/11 dana 19.7.2011. godine, sukladno članku 33. stavak (4) Zakona odobrilo produljenje roka za dostavu odgovora za dodatnih 10 (deset) dana, te sukladno članku 37. st. (2) i (3) Zakona odobrilo uvid u spis predmeta, koji je izvršen od strane punomoćnika gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ dana 26.7.2011. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dostavio odgovor na Zaključak, dana 29.7.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-28-II/11, navodeći slijedeće:

- da se odredbom 2.1.B. Pretplatničkog ugovora definiraju uvjeti korištenja rezervacijskog sustava Amadeus, standardni i opći uvjeti za korištenje rezervacijskog sustava, koji predstavljaju i zaštitu samog rezervacijskog sustava Amadeus od pogrešne uporabe, zlouporabe podataka, neovlaštenog korištenja, kršenja tajnosti podataka i da isti ne ograničavaju pretplatnika u redovnom i savjesnom korištenju rezervacijskog sustava Amadeus, niti sadrže odredbe koje stavljaju pretplatnike u nepovoljan položaj;
- da se odredbom 2.1.H.(5) Pretplatničkog ugovora definira pravo gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ na suspenziju pristupa korisnika rezervacijskog sustava Amadeus ukoliko isti uvodi nelojalnu ili nezakonitu konkurenciju na teritoriju Bosne i Hercegovine, te da navedena odredba predstavlja zaštitu prava i zakonitost rada gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ i druge ugovorne strane;
- da se odredbom 6.1.B. Pretplatničkog ugovora definira način raskida Pretplatničkog ugovora koji pretplatnik mora poštovati prilikom prekida i uvjeti koji se moraju ispuniti pri raskidu Pretplatničkog ugovora prije isteka vremena njegovog trajanja, te da je odredba u potpunosti sukladna odredbama članka 68. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), i da ista ne ograničava pretplatnika da raskine Pretplatnički ugovor već propisuje uvjete prijevremenog raskida;
- da su odredbom 6.3.A. Pretplatničkog ugovora definirane posljedice prekida, posebice za slučaj kada je Pretplatnički ugovor prekinut, a pretplatnik nije otklonio povredu istoga, odnosno kada je prekinuo ugovor prije isteka razdoblja važenja istog, da su usluge koje pruža gospodarski subjekt „Amadeus BH“ u potpunosti besplatne, da ukoliko pretplatnik raskine Pretplatnički ugovor prije isteka perioda važenja, gospodarski subjekt „Amadeus

BH“, kao ugovorna strana, ima pravo na naknadu štete, te su navedeni temelji traženja naknade materijalne štete;

- da je Dodatkom I.A. utvrđen period važenja Pretplatničkog ugovora u trajanju od četiri godine i da se isti ne može sklopiti bez definiranja njegovog trajanja, da se isti mogu sklapati na određeni ili neodređeni period trajanja, a da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ sukladno članku 595. ZOO, sklapao Pretplatničke ugovore na određeni period;
- da su Pretplatnički ugovor i odredbe istoga na koje je ukazalo Konkurencijsko vijeće u potpunosti suglasne s važećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini, odnosno s odredbama ZOO-a;
- da odredbe Pretplatničkog ugovora na koje je posebno ukazalo Konkurencijsko vijeće potpuno jednako tretiraju gospodarski subjekt „Amadeus BH“ i pretplatnika kao ugovorne strane, sukladno s ZOO-a;
- da ne zlouporabljuje svoj položaj, odnosno da svojim Pretplatničkim ugovorom ne dovodi pretplatnike u nepovoljan položaj;
- vezano za zahtjev Konkurencijskog vijeća za procjenu mjerodavnog tržišta i tržišnog udjela, ista se ne može imati s obzirom da je u Bosni i Hercegovini već duži niz godina prisutan „e-ticketing sistem“, odnosno da svaki građanin može individualno putem interneta i uz predviđene metode plaćanja rezervirati i kupiti avio kartu.

Budući da službene osobe Konkurencijskog vijeća nisu uspjele izvršiti uvid u dokumentaciju i poslovne knjige gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ u njegovim poslovnim prostorijama, zbog odsutnosti direktora kao odgovorne osobe, a o čemu je sastavljena i službena zabilješka akt broj: 04-26-2-05-34-II/11 dana 13.9.2011. godine, Konkurencijsko vijeće je aktom broj: 04-26-2-05-35-II/11 dana 14.9.2011. godine, gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ uputilo Zahtjev za dostavu dokumentacije, koja je trebala biti predmetom uvida na licu mjesta.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dana 23.9.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-47-II/11, dostavio dio dokumentacije, te je iz razloga obimnosti iste, zatražio dodatni rok za dostavu i postavio zahtjev za održavanjem usmene rasprave.

Konkurencijsko vijeće je, aktom broj: 04-26-2-05-49-II/11 dana 27.9.2011. godine, gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ zbog opravdanosti razloga odobrilo produljenje roka za dodatnih 8 (osam) dana, te obrazložilo da će se usmena rasprava održati, sukladno članku 39. stavak (4) Zakona u svakom predmetu kada se to smatra korisnim, a o čemu odlučuje Konkurencijsko vijeće.

Dana 29.9.2011. godine Konkurencijsko vijeće je, pod brojem: 04-26-2-05-52-II/11, donijelo Zaključak o produljenju roka za donošenje konačnog rješenja u predmetnom postupku, za dodatna tri mjeseca, obzirom da je za utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjenu dokaza potrebno izvršiti dodatne analize, i budući da se radi o osjetljivom tržištu.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dana 30.9.2011. godine, podneskom broj: 04-26-2-05-54-II/11, dostavio dio dokumentacije tražene aktom broj: 04-26-2-05-54-II/11 od dana 14.9.2011. godine, kao i zahtjev za dodatni rok za dostavu preostale dokumentacije, uz obrazloženje da se direktor gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, kao jedina ovlaštena osoba za predaju dokumentacije, nalazi na bolovanju.

Konkurencijsko vijeće je, aktom broj: 04-26-2-05-56-II/11 dana 6.10.2011. godine, gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ odobrilo dodatni rok od 10 (deset) dana za dostavu

preostale dokumentacije, te odredilo termin za uvid u originalnu dokumentaciju na dan 19.10.2011. godine, kada je isti i izvršen.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dana 6.10.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-57-II/11, dostavio dio dokumentacije zatražene aktom Konkurencijskog vijeća broj: 04-26-2-05-49-II/11 od dana 14.9.2011. godine.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dostavio, dana 17.10.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-62-II/11, preostale Pretplatničke ugovore, a podneskom broj: 04-26-2-05-64-II/11 od dana 19.10.2011. godine obavijestio, da u odnosu na zahtjev iz akta broj: 04-26-2-05-64-II/11 od dana 14.9.2011. godine, ne posjeduje svu traženu dokumentaciju.

Konkurencijsko vijeće je, aktom broj: 04-26-2-05-68-II/11 dana 2.11.2011. godine, zatražilo od gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ preostalu mjerodavnu dokumentaciju, koja nije dostavljena dana 19.10.2011. godine, kada je izvršen uvid u originalnu dokumentaciju, te je zatraženo pojašnjenje u svezi načina rada i naplate između ovog gospodarskog subjekta i avio kompanija čiji se putni dokumenti realizuju kroz rezervacijski sustav Amadeus. Istim aktom zatraženi su i nedostajući važeći Pretplatnički ugovori, obzirom da je konstatirano da su ispostavljane fakture i za klijente za koje nisu dostavljeni Pretplatnički ugovori, te su zatraženi tipski Pretplatnički ugovori za korištenje rezervacijskog sustava Amadeus u ostalim zemljama Europske unije, na koje se gospodarski subjekt „Amadeus BH“ pozvao u svom podnesku broj: 04-26-2-05-68-II/11 od dana 24.6.2011. godine.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je dana 10.11.2011. godine, podneskom broj: 04-26-2-05-70-II/11, dostavio svoj odgovor, navodeći da nije u mogućnosti raspolagati i dostaviti tražene tipske Pretplatničke ugovore iz drugih zemalja, a da Pretplatničke ugovore na temelju izdatih faktura također ne posjeduje, obzirom da isti nisu niti zaključeni, te da ovi klijenti, usluge gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, odnosno korištenje rezervacijskog sustava Amadeus, reguliraju isključivo putem narudžbenica. Također je navedeno da je poslovanje gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ i aviokompanija regulirano na globalnoj razini, te da isti ne predstavljaju ugovorne strane.

Dostavu zatražene mjerodavne dokumentacije koja je trebala biti predmet uvida dana 19.9.2011. godine gospodarski subjekt Amadeus BH nije izvršio.

Imajuću u vidu naprijed navedeni odgovor gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, Konkurencijsko vijeće je aktom broj: 04-26-2-05-71-II/11 dana 16.11.2011. godine, istom uputilo urgenciju za dostavu preostale dokumentacije koja nije dostavljena u traženom roku, kao i pojašnjenje navoda iz odgovora kojim su date uopćene i nedostatne informacije.

Punomoćnik gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ dana 18.11.2011. godine, je podneskom broj: 04-26-2-05-72-II/11, umjesto traženih, dostavio Pretplatničke ugovore koji nisu bili predmet zahtjeva Konkurencijskog vijeća od dana 16.11.2011. godine i ponovio isti uopćeni i nedostatan odgovor u svezi načina rada i naplate, između ovog gospodarskog subjekta i aviokompanija.

2. Postupak prikupljanja mjerodavne dokumentacije od drugih sudionika na mjerodavnom tržištu

U svrhu prikupljanja dodatne dokumentacije, Konkurencijsko vijeće je zahtjeve za dostavom ovjerenih kopija važećih pretplatničkih ugovora o pristupu globalnim distributivnim sustavima za rezervaciju i/ili izdavanje avio karata, uputilo na adresu deset turističkih agencija koje djeluju na teritoriju Bosne i Hercegovine, izabраниh metodom slučajnog uzorka.

U daljnjem toku predmetnog postupka, odgovorna osoba Konkurencijskog vijeća zadužena za rukovođenje postupkom i službena osoba zadužena za vođenje postupka, su izvršila uvid u dokumentaciju na licu mjesta u osam turističkih agencija, izabranih metodom slučajnog uzorka, a vezano za Pretplatničke ugovore i poslovnu suradnju s gospodarskim subjektom „Amadeus BH“, te obavila razgovor sa odgovornim osobama (službene zabilješke akt broj: 04-26-2-05-41-II/11 dana 19.9.2011. godine, 04-26-2-05-42-II/11 dana 19.9.2011. godine, 04-26-2-05-43-II/11 dana 19.9.2011. godine, 04-26-2-05-44-II/11 dana 19.9.2011. godine, 04-26-2-05-45-II/11 dana 20.9.2011. godine, 04-26-2-05-46-II/11 dana 20.9.2011. godine i 04-26-2-05-51-II/11 dana 28.9.2011. godine).

Konkurencijsko vijeće je, aktom broj: 04-26-2-05-30-II/11 dana 17.8.2011. godine, tražilo od Predstavništva gospodarskog subjekta „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, u Bosni i Hercegovini sa sjedištem u Banjoj Luci, Petra I Karađorđevića 97, 78000 Banja Luka (u daljnjem tekstu: Predstavništvo Galileo) sve važeće Pretplatničke ugovore o pristupu globalnom distributivnom sustavu Galileo (u daljnjem tekstu: rezervacijski sustav Galileo) potpisane s klijentima u Bosni i Hercegovini, te godišnje finansijsko izvješće za 2010. godinu.

Gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, Admirala Vukovića 10, 11000 Beograd (u daljnjem tekstu: „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd) od Konkurencijskog vijeća je zatražio, podneskom broj: 04-26-2-05-30-II/11 dana 23.8.2011. godine, dodatni rok za dostavljanje dokumentacije, obzirom da se tražena dokumentacija nalazi u matičnoj tvrtki u Beogradu. Konkurencijsko vijeće je, sukladno članku 33. stavak (4) Zakona, aktom broj: 04-26-2-05-31-II/11 dana 24.08.2011. godine, odobrilo dodatnih 8 (osam) dana za dostavu dokumentacije.

Gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd je, dana 1.9.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-32-II/11, dostavio 18 (osamnaest) važećih pretplatničkih ugovora sklopljenih sa pretplatnicima u Bosni i Hercegovini, iskazani bruto bilans za Predstavništvo Galileo za 2010. godinu, te obavijest upućeno Agenciji za posredničke, informatičke i finansijske usluge iz Banja Luke, da Predstavništvo Galileo ne ostvaruje prihode u Republici Srpskoj, zbog čega nema obvezu sastavljanja finansijskih izvješća.

Konkurencijsko vijeće je aktom broj: 04-26-2-05-33-II/11 dana 7.9.2011. godine, uputilo gospodarskom subjektu Galileo Adriatic d.o.o. Beograd, Zahtjev za dostavom akta na temelju kojeg se može utvrditi datum početka djelovanja navedenog gospodarskog subjekta kao ovlaštenog distributera rezervacijskog sustava Galileo, na području Bosne i Hercegovine.

Gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, dana 23.9.2011. godine podneskom broj: 04-26-2-05-48-II/11, je dostavio traženu dokumentaciju i podatak da je ukupno ostvareni prihod u Republici Srbiji u 2010. godini, iznosio ¹(...)**KM, a da je maksimalno (...)**% ili (...)** KM tog prihoda ostvareno poslovanjem u Bosni i Hercegovine.

Konkurencijsko vijeće je, aktom broj: 04-26-2-05-55-II/11 dana 5.10.2011. godine, gospodarskom subjektu „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, uputilo zahtjev za dostavu podataka o broju ukupno izdatih putničkih segmenata, ostvarenih putem rezervacijskog sustava Galileo na području Bosne i Hercegovine u 2010. godini, i isti su dostavljeni dana 12.10.2011. godine, podneskom broj: 04-26-2-05-59-II/11.

3. Mjerodavno tržište

Sukladno članku 3. stavak (1) Zakona i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta («Službeni glasnik BiH», br. 18/06 i 34/10) mjerodavno tržište se određuje kao tržište

¹ (...)**podaci predstavljaju poslovnu tajnu

određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekta na određenom zemljopisnom području.

Mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebno njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

U konkretnom slučaju mjerodavno tržište je tržište pružanja usluga u oblasti računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio karata putem globalnog distribucijskog sustava (Global Distribution Sistem) (u daljnjem tekstu: GDS).

GDS predstavlja informaciono-komunikacioni sustav namijenjen za prodaju usluga u turističkoj industriji, koji s jedne strane povezuje pružaoce usluga u turističkoj djelatnosti, a s druge strane prodavce ovih usluga, tj. turističke agencije.

Mjerodavno zemljopisno tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

U konkretnom slučaju mjerodavno zemljopisno tržište je Bosna i Hercegovina, budući da gospodarski subjekt „BH Amadeus“ ima zaključene Pretplatničke ugovore s klijentima iz cijele Bosne i Hercegovine.

U smislu navedenog, Konkurencijsko vijeće je za mjerodavno tržište predmetnog postupka utvrdilo tržište pružanja usluga u oblasti računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio karata u Bosni i Hercegovini putem globalnog distribucijskog sustava (GDS).

4. Analiza mjerodavnog tržišta

Konkurencijsko vijeće je na temelju analize utvrdilo da na mjerodavnom tržištu Bosne i Hercegovine djeluju gospodarski subjekt „Amadeus BH“ d.o.o. Sarajevo, Hamida Beširevića do 82, 71000 Sarajevo i gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, Admirala Vukovića 10, 11000 Beograd.

4.1. Gospodarski subjekt „Amadeus BH“

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ u registar Općinskog suda u Sarajevu upisan je rješenjem broj: UF/I-1178/01 dana 7.9.2001. godine, pod matičnim brojem: 1-23200, s 95,0% temeljnog kapitala u vlasništvu gospodarskog subjekta Javno preduzeće „B&H Airlines“ d.o.o. Sarajevo i 5,0% u vlasništvu gospodarskog subjekta „AMADEUS GROUP, S.A“ C/Salvador de Madariaga 1, 28027 Madrid, Republika Španija.

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ je ostvario ukupan prihod u 2010. godini u visini od 776.322,00 KM.

4.2. Gospodarski subjekt Galileo Adriatic d.o.o. Beograd

Gospodarski subjekt Galileo Adriatic d.o.o. Beograd i gospodarski subjekt C.E.E. TRAVEL SYSTEMS LIMITED, kompanija s ograničenom odgovornošću, Akara Building, 24 Castro Street, Wickhams Cay 1, Roadtown, Tortola, Britanska djevičanska ostrva, su zaključili Ugovor o pružanju usluga podrške za Galileo sisteme distribucije, dana 29.6.2006. godine, u kojem su navedeni uvjeti pod kojima će „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd pružati usluge za Galileo Global Distribution System na teritoriju Republike Srbije, Republike Crne Gore, Republike Makedonije i Bosne i Hercegovine.

Gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd, je u Bosni i Hercegovini registrirao Predstavništvo sa sjedištem u Banjoj Luci (rješenje Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine broj: UP-I-02-I-19-4438/10 od dana 26.10.2010. godine, a poslovi predstavništva su: istraživanje tržišta, obavljanje propagandnih informativnih poslova i predstavljanje utemeljitelja).

4.3. Tržišni udjeli sudionika na mjerodavnom tržištu

Gospodarski subjekt „Amadeus BH“ u Bosni i Hercegovini, u 2010. godini, ima zaključena 54 (pedesetčetiri) Pretplatnička ugovora o pristupu rezervacijskom sustavu Amadeus na period važenja od četiri godine, dok gospodarski subjekt „Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd ima 18 (osamnaest) Pretplatničkih ugovora o pristupu rezervacijskom sustavu Galileo na period važenja od tri godine.

Kroz rezervacijski sustav Amadeus u 2010. godini u Bosni i Hercegovini, realizirano je 161.433 od ukupno 167.587 rezervacija putničkih dokumenata (segmenata), što predstavlja 96,33% tržišnog udjela na mjerodavnom tržištu pružanja usluga u oblasti računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio karata u Bosni i Hercegovini putem globalnog distribucijskog sustava (GDS), dok je kroz rezervacijski sustav Galileo ostvareno ukupno 6.154 rezervacije putničkih dokumenata (segmenata), što predstavlja 3,67% svih realiziranih rezervacija na mjerodavnom tržištu.

Tablica 1.

Gospodarski subjekt	Broj segmenata	Tržišni udjel (%)	Broj ugovora	Tržišni udjel (%)	Ukupan prihod (KM)	Udjel (%)
Amadeus BH	161.433	96,33	54	75,0	² (...)**	98,76
„Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd	6.154	3,67	18	25,0	(...)**(...)*	1,24
Ukupno	167.587	100,00	72	100,00	(...)**	100,00

Izvor: podaci gospodarski subjekt Amadeus BH i gospodarski subjekt Galileo Adriatic“ d.o.o. Beograd
*prihod ostvaren poslovanjem u Bosni i Hercegovini

Člankom 9. Zakona, određeno je da gospodarski subjekt ima prevladavajući položaj na mjerodavnom tržištu roba i/ili usluga ako se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri nezavisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, odnosno pretpostavlja se da ima prevladavajući položaj ukoliko na mjerodavnom tržištu Bosne i Hercegovine ima udjel veći od 40,0%.

Na temelju podataka (Tablica 1.) Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ na tržištu pružanja usluga u oblasti računalnog sustava putničkih rezervacija i/ili izdavanja avio karata u Bosni i Hercegovini putem globalnog distribucijskog sustava, ima prevladavajući položaj (prema broju rezervacija putničkih segmenata, broju zaključenih Pretplatničkih ugovora i ostvarenom ukupnom godišnjem prihodu).

5. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svih mjerodavnih činjenica i dokaza stranaka u postupku, pojedinačno i grupno, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo:

- da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ u periodu od rujna 2001. godine do studenog 2009. godine bio jedini GDS koji se koristio u Bosni i Hercegovini;

² (...) **podaci predstavljaju poslovnu tajnu

- da se u studenom 2009. godine, u Bosni i Hercegovini počeo koristiti i rezervacijski sustav Galileo;
- da gospodarski subjekt „AMADEUS GROUP, S.A.“ C/Salvador de Madariaga 1, 28027 Madrid, Republika Španija, ispostavlja mjesečno zaduženje svim avio kompanijama čiji su putnički dokumenti rezervirani i/ili izdati kroz rezervacijski sustav Amadeus, a gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ isplaćuje usluge rezervacije putničkih dokumenata (segmenata) realiziranih kroz sustav Amadeus u Bosni i Hercegovini;
- da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ na mjerodavnom tržištu ima prevladavajući položaj (Tablica 1);
- da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ raskinuo u 2010. godini prethodno važeće Pretplatničke ugovore, sklopljene na neodređeno vrijeme, i ponudio ugovore s novim odredbama;
- da je točkom 2.1.B. Pretplatničkog ugovora, određeno da se pretplatnik obvezuje da će za vrijeme trajanja istog, rezervacijski sustav Amadeus biti jedini GDS koji pretplatnik koristi i sa kojim ima utemeljen pretplatnički odnos, te se u Dodatku I A predmetnog ugovora definira period od četiri godine važenja Pretplatničkog ugovora;
- da je točkom 2.1.B. nekih Pretplatničkih ugovora, određeno da će za vrijeme trajanja istog, rezervacijski sustav Amadeus biti preferirani GDS koji pretplatnik koristi, te da će 75% rezervacija biti u ovom sustavu;
- da je u točki 2.1.H. (5) novog Pretplatničkog ugovora određeno da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ može bez odlaganja suspendovati pristup pretplatnika rezervacijskog sustava Amadeus, ukoliko pretplatnik uvodi nelojalnu ili nezakonitu konkurenciju na teritoriju Bosne i Hercegovine;
- da je u točki 6.1.B. navedeno da pretplatnik može raskinuti Pretplatnički ugovor, uz uvjet da prestane održavati agencijsku vezu s International Air Transport Association/ Međunarodno udruženje za zračni prijevoz (u daljnjem tekstu: IATA) ili sličnim subjektom;
- da su u točki 6.3.A. Pretplatničkog ugovora određene posljedice prekida istog, te navedeno da pretplatnik prihvata da plati gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ troškove iznajmljivanja opreme i softvera koju je pretplatnik poručio za ukupno inicijalno vrijeme trajanja predmetnog Pretplatničkog ugovora, neamortizovanu vrijednost opreme, sve popuste i redovne naknade, naknade kojih se odrekao, sve vrste bonusa, podsticaja i sredstava za koje je pretplatnik odobren za vrijeme trajanja Pretplatničkog ugovora, ukoliko pretplatnik prekine ugovor prije isteka perioda važenja istoga.

Članak 4. stavak (2) Odluke o definiranju kategorija prevladavajućeg položaja («Službeni glasnik BiH», br. 18/06 i 34/10) utvrđuje da je zabranjena zlouporaba prevladavajućeg položaja na mjerodavnom tržištu kroz djelovanje gospodarskog subjekta koje ima za cilj i posljedicu isključivanje konkurenata s tržišta ili «zatvaranje» tržišta potencijalnim konkurentima odnosno ograničavanje ili narušavanje efikasne tržišne konkurencije, a članak 4. stavak (3) iste Odluke, utvrđuje da zlouporaba prevladavajućeg položaja na mjerodavnom tržištu, isključivo postoji u onim slučajevima u kojima je gospodarski subjekt preduzeo odgovarajuće djelovanje na vlastitu inicijativu.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da točka 2.1.B. Pretplatničkog ugovora nije sukladna članku 10. stavak (2) točka a) Zakona, budući da se istom pretplatnicima nameću trgovački uvjeti

kojima se ograničava konkurencija tokom perioda važenja predmetnog ugovora od 4 (četiri) godine, kako je određeno Dodatkom I A, te se isključuje mogućnost i pravo slobodnog izbora pretplatniku da sklopi Pretplatnički ugovor i sa drugim potencijalnim konkurentima na mjerodavnom tržištu koji nude povoljnije uvjete, što za posljedicu ima isključivanje konkurencije i narušavanje efikasne tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu.

Konkurencijsko vijeće je također utvrdilo da točka 2.1.H.(5) Pretplatničkog ugovora nije u skladu članku 10. stavak (2) točka a) Zakona, jer se istom pretplatnicima nameću trgovački uvjeti kojima se ograničava konkurencija budući da određuje da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ može bez odlaganja suspendovati pristup pretplatnika rezervacijskom sustavu Amadeus, ukoliko pretplatnik uvodi nelojalnu ili nezakonitu konkurenciju na teritoriju Bosne i Hercegovine. Isto tako, točka 2.1.H.(5) Pretplatničkog ugovora predstavlja kršenje članka 21. stavak (1) Zakona, kojim je propisano da Konkurencijsko vijeće ima isključivu nadležnost u odlučivanju o postojanju zabranjenog konkurentskog djelovanja na tržištu Bosne i Hercegovine, te je ovlašteno za provođenje zaštite tržišne konkurencije.

Nadalje, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ navedenom odredbom o automatskoj suspenziji iz svog rezervacijskog sustava bez prijelaznog perioda doveo dosadašnje pretplatnike, koji namjeravaju zaključiti pretplatnički ugovor s drugim potencijalnim konkurentima na mjerodavnom tržištu, u situaciju da moraju u cijelosti privremeno prekinuti svoje poslovne aktivnosti, jer je prema izjavama odgovornih lica pretplatnika, potreban određen prelazni vremenski period od jednog do dva mjeseca za prebacivanje na neki drugi GDS sustav, zbog dužine trajanja same aplikacije, priključivanja i prilagođavanja opreme te obučavanja kadrova, ali i da ne postoje nikave tehničke niti bilo koje druge smetnje o istovremenom postojanju i korištenju dva ili više GDS sistema kod jednog istog pretplatnika.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da točka 6.1.B. novog Pretplatničkog ugovora nije u skladu članku 10. stavak (2) točka d) Zakona, jer se istom uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom takvog ugovora, budući da ne postoji uzročno-posljedična veza između gospodarskog subjekta „Amadeus BH“ i međunarodne organizacije IATA-e, te da ne postoje objektivni kriteriji na temelju kojih bi gospodarski subjekt „Amadeus BH“ odredbom točke 6.1.B Pretplatničkog ugovora, uvjetovao pretplatnika da u slučaju raskida Pretplatničkog ugovora s njegove strane, mora prestatu održavati agencijsku vezu sa IATA-om ili sličnim gospodarskim subjektom. Također, utvrđeno je da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ nije ugovorna strana sa IATA-om, odnosno da su poslovni odnosi između njih regulirani na globalnoj, a ne na nacionalnoj razini. Naime, utvrđeno je da IATA predstavlja međunarodnu organizaciju za avio saobraćaj koja obuhvata oko 230 aviokompanija iz cijelog svijeta, pokriva 94,0% ostvarenih redovnih međunarodnih letova, te ima svrhu pomoći aviokompanijama da postanu konkurenti i minimizirati utjecaj avio saobraćaja na okolinu kao i unaprijediti sigurnosne standarde. Istovremeno, nesporna je činjenica da turističke agencije vlastitim sredstvima apliciraju za dodjelu IATA licence, neovisno od gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, pri čemu od strane same IATA-e, nisu uvjetovane korištenjem isključivo rezervacijskog sustava Amadeus, već je potrebno da imaju bilo koji GDS. IATA licenca omogućava agencijama prodaju putnih dokumenata članica IATA-e, odnosno aviokompanija iz cijelog svijeta.

Slijedom navedenoga, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ zloupotrijebio prevladavajući položaj na mjerodavnom tržištu, izravnim nametanjem trgovačkih uvjeta kojima se ograničava konkurencija, u smislu članka 10. stavak (2) točka a) Zakona, te zaključivanjem ugovora kojima se druga strana uvjetuje da prihvati dodatne obveze, koje po svojoj prirodi nemaju veze s predmetom takvog ugovora, u smislu članka 10. stavak (2) točka d) Zakona.

Slijedom navedenog Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1. i 2. izreke ovog Rješenja.

6. Novčana kazna

U smislu članka 48. stavak (1) točka b) Zakona, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% (deset) vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda gospodarskog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se gospodarski subjekt, ako zlouporabi vladajući položaj na način propisan odredbama članka 10. ovog Zakona.

Polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je gospodarski subjekt „Amadeus BH“ prekršio članak 10. stavak (2) točke a) i d) Zakona, Konkurencijsko vijeće je izreklo novčanu kaznu u iznosu od 17.000,00 KM (sedamnaest hiljada KM), što predstavlja ³(...)** % od (...)** KM ukupno ostvarenog prihoda u 2009. godini.

Konkurencijsko vijeće je prilikom izricanja visine novčane kazne ovom gospodarskom subjektu, uzelo u obzir namjeru te dužinu trajanja povrede Zakona, kao i posljedice koje ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu članka 52. Zakona.

Na temelju iznesenoga Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 3. izreke ovog Rješenja.

Članak 49. stavak (1) točka a) Zakon propisuje da Konkurencijsko vijeće može izreći gospodarskom subjektu novčane kazne do 1,0% od njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj godini poslovanja, ukoliko ne postupe po zahtjevu, u smislu čl. 33. i 35. Zakona, dostavljajući netačne ili pogrešne informacije ili ukoliko ne osiguraju potrebne informacije u zadanom roku, a njihovim odgovornim osobama, u smislu članka 49. stavak (2) Zakona, može izreći kaznu u iznosu od 5.000,00 KM do 15.000,00 KM.

U smislu članka 49. stavak (2) Zakona, Konkurencijsko vijeće je odgovornim osobama gospodarskog subjekta „Amadeus BH“, Muameru Karajici, izreklo novčanu kaznu u iznosu od 5.000,00 KM (pet hiljada KM), zbog nedostavljanja potrebnih informacija u okviru danog roka, uskraćivanja informacija i dokumentacije, namjernog odugovlačenja i ometanja provođenja postupka Konkurencijskog vijeća, i to:

- aktom broj: 04-26-2-05-35-II/11 dana 14.9.2011.godine, Konkurencijsko vijeće je gospodarskom subjektu „Amadeus BH“ uputilo zahtjev za dostavu mjerodavne dokumentacije, s napomenom da ista mora biti propisno ovjerena;
- tražena dokumentacija dostavljena je u nekoliko navrata podnescima broj: 04-26-2-05-47-II/11 od dana 23.9.2011.godine, broj: 04-26-2-05-54-II/11 od dana 30.9.2011. godine i broj: 04-26-2-05-57-II/11 od dana 6.10.2011.godine. Konkurencijsko vijeće je aktom broj: 04-26-2-05-49-II/11 od dana 27.9.2011. godine odobrilo produženje roka za 8 (osam) dana, te dana 6.10.2011. godine aktom 04-26-2-05-56-II/11 za dodatnih 10 (deset) dana za dostavu dokumentacije;
- da je i pored navedenog uputstva o obvezi ovjere, veliki dio dostavljene dokumentacije bio fotokopirani materijal, a određenom broju dostavljenih ugovora nedostajale su pripadajuće stranice, te je dana 19.10.2011. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća izvršen uvid u originalnu dokumentaciju i konstatirano da nedostaju dva originalna Pretplatnička ugovora;

³ (...)**podaci predstavljaju poslovnu tajnu

- da je aktom broj: 04-26-2-05-68-II/11 dana 2.11.2011. godine, zatraženo dostavljanje nedostajućih Pretplatničkih ugovora, kao i pojašnjenje u svezi načina rada i naplate usluga između ovog gospodarskog subjekta i avio kompanija čiji se putni dokumenti realizuju kroz rezervacijski sustav Amadeus u Bosni i Hercegovini;
- da podneskom broj: 04-26-2-05-70-II/11 od dana 10.11.2011. godine, traženi Pretplatnički ugovori nisu ponovno dostavljeni, a gospodarski subjekt „Amadeus BH“ na ostale zahtjeve dostavlja uopćeni odgovor da je poslovanje sa aviokompanijama regulirano na globalnoj razini, te da nisu ugovorne strane;
- da je aktom broj: 04-26-2-05-71-II/11, dana 16.11.2011. godine, privrednom subjektu „Amadeus BH“ upućena nova urgencija za dostavu dokumentacije, i zahtjev za pojašnjenjem odgovora kojim su date uopćene i nedostatne informacije;
- da su podneskom broj: 04-26-2-05-72-II/11, od dana 18.11.2011. godine umjesto traženih, dostavljeni Pretplatnički ugovori koji nisu bili predmet zahtjeva od dana 16.11.2011. godine i ponovni isti, uopćeni i nedostatan odgovor u svezi načina rada i naplate između ovog gospodarskog subjekta i aviokompanija čiji se putni dokumenti realiziraju kroz rezervacijski sustav Amadeus u Bosni i Hercegovini.

Budući da gospodarski subjekt „Amadeus BH“ u ostavljenom roku nije postupao sukladno čl. 33. i 35. Zakona, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 4. izreke ovog Rješenja.

7. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljen priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objave ovoga Rješenja.

Predsjednik

Ibrica Lakišić

Dostaviti:

- **punomoćniku**
- **u spis**
- **a/a**